

Список використаної літератури

1. Закон України "Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів" від 01.07.2004 №1961-IV з подальшими змінами / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1961>.
2. Ж.Лемер. Системи бонус-малус в автомобільному страхуванні: Перев.с англ., изд. 2-е. – М.: Янус-К, 2003. – 259 с.
3. Машаро О.В. Принципи та проблеми визначення коефіцієнту бонус-малус за договорами обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів // Ринки цінних паперів України. – 2013. – № 3-4. – С. 93-98.
4. Розпорядження Державної комісії у справах нагляду за ринком фінансових послуг від 09.07.2010 №566 // Офіційний вісник України від 30.08.2010 – 2010 р., № 64, стор. 61.
5. Розпорядження Державної комісії у справах нагляду за ринком фінансових послуг від 28.11.2011 № 708 // Офіційний вісник України від 29.12.2011 – 2011 р., № 99, стор. 96.
6. Гаманкова О.А. Методи державного регулювання ринку страхових послуг // Ринки цінних паперів України. – 2009. – № 9-10 / [Електро-

ний ресурс]. – Режим доступу: http://www.securities.org.ua/securities_journal/review.php?num=46&pub=442.

7. Машаро О.В. Перспективи змін тарифної політики при здійсненні обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – № 135. – С. 56-60.

8. Машаро О.В. Проблеми розвитку тарифної політики з обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2010. – № 120. – С. 16-17.

9. Автомобільне страхування в системі безпеки дорожнього руху: Кол. моногр./ О.М. Залєтов, О.В. Кнейслер, В.М. Стецюк, О.Ю. Толстенко та ін.; Наук.ред. та кер.кол.авт. О.М.Залєтов. – К.:Міжнародна агенція "Beezone", 2012. – 508 с.

10. Лібіх К.О. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів та його розвиток в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / К. О. Лібіх ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2010. – 20 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe.

Надійшла до редколегії 10.02.14

Е. Машаро, начальник Департаменту інформаційного забезпечення, аналізу та методології страхування, Моторное (транспортное) страховое бюро Украины, Киев

АДЕКВАТНОСТЬ ОЦЕНКИ РИСКОВ ПРИ ПРИМЕНЕНИИ СИСТЕМЫ БОНУС-МАЛУС

В статье изложены результаты исследования вопроса влияния системы бонус-малус на общую сумму страховых премий по договорам обязательного страхования гражданско-правовой ответственности владельцев наземных транспортных средств в Украине. Также представлены результаты анализа корреляционной связи между классами системы бонус-малус и частотой наступления страхового события по договорам страхования соответствующего класса по этому виду страхования.

Ключевые слова: страхование гражданской ответственности владельцев транспортных средств, система бонус-малус, частота страхового события, коэффициент корреляции, коэффициент детерминации.

O. Masharo, Chief R&D Department, Motor (transport) insurance Bureau of Ukraine

THE ADEQUACY OF THE RISK ASSESSMENT WHEN APPLYING BONUS-MALUS SYSTEM

The adequacy of risk assessment within the application of the bonus – malus factor for compulsory insurance of civil liability of vehicle owners is investigated. This paper presents the results of the research on the impact of the bonus -malus system on the total amount of premiums on contracts of compulsory insurance of civil liability of vehicle owners in Ukraine, as well as analysis of the correlation between classes of bonus-malus and frequency of the insured event. The analysis is based on the real data of the insurance Motor TPL market of Ukraine.

Keywords: civil liability insurance of vehicles owners', bonus-malus system, frequency of the insured event, the correlation coefficient, the coefficient of determination.

УДК 339.9:368
JEL: G22, F21, G34

Д. Расшивалов, канд. екон. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

**ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ НА СВІТОВОМУ СТРАХОВОМУ РИНКУ:
ЗМІНИ РУШІЇВ ЗЛИТТІВ ТА ПОГЛИНАНЬ**

В статті проаналізовано питання інтернаціоналізації страхової діяльності та її поглиблення в контексті нових чинників та рушіїв процесів злиттів та поглинань на світовому страховому ринку. Визначено нові мотиви злиттів та поглинань в умовах світової фінансової кризи.

Ключові слова: страхування, інтернаціоналізація страхової діяльності, міжнародні інвестиції, злиття та поглинання.

Постановка проблеми. Інтернаціоналізація у царині фінансових послуг має свою специфіку, що, зокрема, проявляється у концентрації капіталу на світовому страховому ринку. Тут цей процес відбувається у формі злиттів, поглинань чи об'єднання активів страхових компаній (*Mergers and Acquisitions – далі по тексті – M&A*). Інтенсивність цих явищ залежить як від стану економіки та фінансового сектору країни, так й від інституційних умов функціонування страхової галузі. Інституційні умови можуть або сприяти, або обмежувати концентрацію капіталу, що шкодить конкурентному середовищу на ринку страхування. Світова економічна криза створила новий формат конкурентного середовища у всіх частинах глобального фінансового ринку, зокрема й у страхуванні. Це, серед іншого, проявляється у зміні чинників та рушіїв, що спонукають страховиків до злиттів та поглинань й посилюють інтернаціоналізацію страхової діяльності.

Аналіз досліджень з проблеми, яка розглядається. Питання інтернаціоналізації страхової діяльності та особливості глобалізації страхових ринків висвітлюються у працях таких вчених та практиків як Н. Адамчук, В.Базилевича, Э. Гребенщикова, І. Жука, К. Космінського, К. Турбиної.

Злиття та поглинання на різних національних страхових ринках досліджувались І. Акімочкіним, І. Атновою, Т. Белоусовою, А. Лукиновим, В. Черняховським, А. Шестаковим та іншими. Серед зарубіжних дослідників слід згадати наукові праці таких фахівців як П.Гохан, Д. Грейм, Ф.Крюгер, С.Зайзель та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Попри велику кількість публікацій, дотичних цієї проблематики, наукові розвідки завжди мають наздоганяти стрімкий розвиток подій у світовій економіці й на світовому страховому ринку зокрема. Це, на нашу думку, стосується й процесів інтернаціоналізації страхової діяльності, яка у посткризових умовах набула нових

© Расшивалов Д., 2014

чинників та рушіїв, що потребують уваги з огляду на їх потенційний вплив на страховий ринок України. Саме такі чинники глобального економічного, технологічного і демографічного характеру, що впливають на інтернаціоналізацію страхової діяльності через інтенсифікацію злиттів та поглинань, й потребують подальшого аналізу.

Отже **метою дослідження** є з'ясування та теоретичне обґрунтування появи нових чинників поглиблення інтернаціоналізації страхової діяльності у формі злиттів та поглинань.

Виклад основного матеріалу. Слід зауважити, що в розрізі галузевої структури злиттів та поглинань у глобальній економіці переважна кількість M&A угод припадає на такі галузі (2012 рік) : електротехніка й електроніка (8,8 %), нафтова промисловість (8,0%), хімічна промисловість (7,7 %), телекомунікаційна галузь (5,7 %), банківські й фінансові послуги (7,8 %). Отже страхування зберігає інвестиційну привабливість на рівні передових галузей [1, с.76].

В сучасних умовах на сталому страховому ринку компанія не може підвищити свою ринкову частку тільки за рахунок цінової конкуренції. Конкуренте зменшення ціни має свою межу, яка визначається як необхідністю підтримувати нормативний рівень платоспроможності, так й нормативами щодо резервування. Відтак, альтернативою тут є укрупнення капіталу через об'єднання з іншими страховиками.

Метою будь-якої M&A транзакції у страхуванні та інших галузях є синергетичний ефект від об'єднання ресурсів двох або декількох організацій. Це означає здатність нового бізнесу утворення продукувати вартість більшу, аніж сума вартостей, що була продукована окремими організаціями до об'єднання.

В експертному середовищі вважають, що страховики можуть оцінити можливості синергетичного ефекту від об'єднання з огляду на такі три міркування.

По-перше, має бути чітко визначена *загальна обґрунтованість M&A транзакції* та її дотичність стратегії розвитку компанії. Значною мірою майбутній ефект угоди про злиття та поглинання визначається її вихідними умовами та метою. Отже, якщо M&A угода не є частиною загальної стратегії страховика, або не є пов'язаною з його місією, йому важко розраховувати, що нова організація буде здатною "створювати більшу вартість". (Наприклад, страховику, який мав портфель корпоративних ризиків, тобто орієнтував свої ресурси на розбудову оптового портфелю, важко розраховувати на синергетичний ефект від поглинання компанії з роздрібним портфелем, позаяк технічний та фінансовий результат цих двох портфелів напевно буде відмінним). Отже *загальну обґрунтованість M&A угоди* та можливість створення більшої вартості страховики вимірюють на підставі таких чотирьох критеріїв:

- можливості *збільшення бруто доходу* на тлі зменшення витрат на ведення справи в результаті консолідації внутрішньо-офісних операцій на адміністрування страхових контрактів. Цей ефект відомий як "економія на масштабі" в результаті M&A угоди між порівняними страховиками, що працюють на внутрішньому ринку.

- можливості *взаємного доповнення існуючого бізнесу* компаній, що об'єднуються. "Більші" страховики поглинають "менших", що мають дотичні структури портфелів, лінійки страхових продуктів та канали продажів. Наприклад, компанії з традиційного інвестиційного страхування життя об'єднуються зі страховиками ануїтетів (ренти та пенсій), якщо на ці продукти на ринку зростає попит.

- можливості зростання через *інтернаціоналізацію* бізнесу в умовах дуже високої щільності страхування та

обмеження подальшого зростання попиту на національних ринках. Страховики, що прагнуть зростати через укладання M&A угод за межами країн своєї резиденції або основних територій операцій, часто мають обмеження для "природного" зростання з огляду на фактично вичерпані можливості збільшення національного страхового поля. Наприклад, всі угоди швейцарських страхових компаній про злиття та поглинання, здійснені за останні десять років, були укладені з іноземними страховиками.

- можливості *скористатись скрутним становищем страховика*, що поглинається. Це так звані "опортуністичні" злиття та поглинання, що відбуваються через угоди між сильними компаніями та страховиками, які зазнають фінансові проблеми та регуляторний тиск в силу невідповідності пруденційним вимогам платоспроможності.

Як свідчить міжнародний досвід, за останні десять років приблизно половина великих (обсягом більше 100 млн. дол.) M&A транзакцій була спричинена міркуваннями "економії на масштабі" у межах національних страхових ринків, четверта частина угод мала підставою стратегічні управлінські рішення щодо структури портфелів страховиків й, також, четверта частина угод ґрунтувалась на прагненні інтернаціоналізувати страхову діяльність. Слід зауважити, що опортуністичні M&A угоди притаманні кризовим періодам, у той час як для періодів зростання мотивом для угод слугують прагнення інтернаціоналізації та об'єднання подібних страхових портфелів.

По-друге, угода про злиття та поглинання має бути оцінена через призму власних можливостей страховика щодо забезпечення зростання вартості бізнесу.

З точки зору *доступності ресурсів* загальна доцільність та обґрунтованість M&A угоди повинна мати підмурком можливість страховика забезпечувати фінансування як самої оборотки з придбання нового активу, так й укрупненого бізнесового утворення (як за рахунок власних доходів, так й за рахунок залучених коштів). Обмежений доступ до джерел фінансування під час реалізації угоди лягає тягарем на власний капітал страховика й є особливо обтяжливим у початковий період діяльності, який часто буває планово збитковим.

З *організаційної точки зору* M&A угода може бути успішно реалізована й синергетичний ефект від злиття досягнуто за умов швидкої інтеграції управлінських структур компаній у "пост-об'єднаний" період. Ця інтеграція має бути ретельно розпланована ще на стадії підготовки угоди і розповсюджуватись на весь ланцюг страхових бізнес процесів. Наприклад, M&A угода має на меті, серед іншого, збільшення страхового поля. Задля інтеграції систем продажів компаній, що об'єднуються, страховик – лідер угоди має дбати про просування нового бренду (або ребрендинг) на збільшеному страховому полі, про крос-продажі об'єднаної продуктової лінійки та про збереження найціннішого активу страховика, що поглинається – його каналів продажів.

З точки зору *культурної складової* міжнародні M&A угоди чутливі до ризиків крос-культурного менеджменту. Ігнорування потенційних конфліктів культур у бізнес процесах часто-густо унеможливають або суттєво зменшують ефективність міжнародних угод про злиття та поглинання.

По-третє, угоді про злиття та поглинання має *передувати ретельна оцінка ризиків об'єднання* та проведення страховиком-лідером угоди перевірки *"належної сумлінності"* діяльності компанії, що поглинається. Необхідність таких оцінок обумовлена високим ступенем асиметрії інформації на ринку фінансових послуг та небезпекою придбання через угоду M&A "токсичних"

активів або довгострокових зобов'язань з потенційно високою збитковістю. Оцінки ризиків мають передбачати моделювання наслідків злиття балансів компаній, що об'єднуються, та вплив злиття на фінансове та ринкове положення страховика-лідера угоди [2].

Головним рушієм трансграничних злиттів і поглинань є загострення міжнародної конкуренції, яка диктує її головним учасникам на світовому страховому ринку необхідність проведення операцій як з придбання у власність компаній, так і по встановленню контролю над іншими. Фактично, це є головним трендом сучасних M&A на страховому ринку, який віддзеркалює прагнення страховиків знайти у злиттях та поглинаннях компаній з так званих розвиткових ринків нові джерела для зростання.

Наприклад, у посткризовий період японські страховики, які традиційно орієнтувалися, насамперед, на

регіональні ринки (Індонезія та Малайзія, де попит на страхування останні роки зростає на 10%, що у п'ять разів більше ніж у США та Європі), відтепер дивляться на можливість виходу на ринки Близького Сходу. Зокрема, за 2012 – 2013 роки тут відбулися два великі поглинання: японські ORIX Corporation та Tokio Marine & Nichido Fire придбали, відповідно, MEDGULF у Бахреїні та Nile Family Takaful Co SAE у Єгипті. Таки оборудки передбачають, що іноземні інвестори у пошуку джерел зростання готові прилаштовуватись до вимог місцевих інститутів. Зокрема, до мусульманського страхового інституту "такафуль", який не дозволяє стягувати страхову премію у традиційному розумінні, а передбачає встановлення партнерських відносин між страховиком і страхувальником [3].

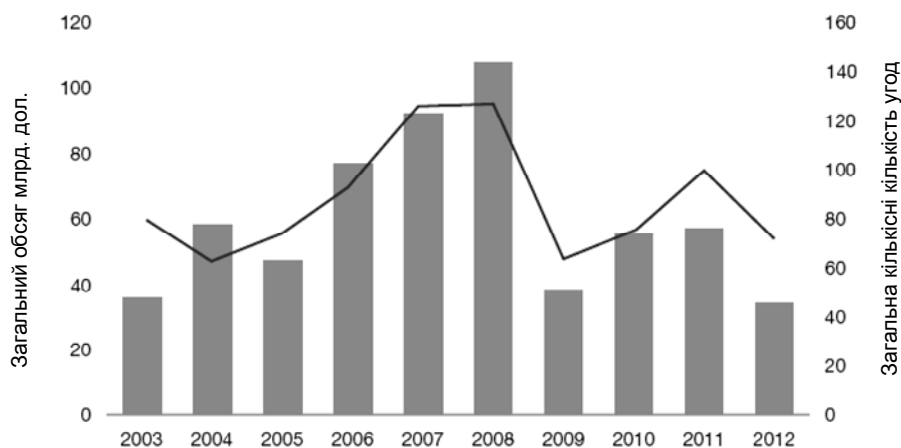

Рис. 1. Динаміка злиттів та поглинань на світовому страховому ринку 2003-2012 р.

*Джерело: [4, с.6].

Інституційне середовище та його зміни є ще одним потужним чинником, що впливає на стан та динаміку злиттів та поглинань. Йдеться про бажання страхових регуляторів створити такі міжнародні інституційні механізми функціонування страхового ринку, які забезпечуватимуть адекватне розуміння ризиків страховиками, підтримку адекватного рівня капіталізації і платоспроможності страховиків та прозору й інформативну звітність. В цьому плані, зволікання запровадження у дію Директиви ЄС Solvency II та невизначеність щодо її остаточної форми ставить менеджмент європейських страховиків у скрутний стан щодо прийняття стратегічних рішень стосовно розміру та форми організації бізнесу. Така ситуація вирішальною мірою впливає й на інституційний розвиток ринків Азії та Близького Сходу [5].

Поглинання одного страховика іншим проводиться для отримання доступу на іноземний ринок, для збільшення рівня конкурентоспроможності та зниження витрат. Не останню роль в активізації процесу злиттів і поглинань грають прагнення страховиків до підвищення власної капіталізації і, відповідно, страхової ємності для прийняття на страхування великих ризиків. Не останню роль тут відіграє намагання задовольнити попит на страховий захист на іноземних ринках з боку транснаціональних фінансових і промислових компаній – "земляків" без участі "місцевих" страхових компаній.

Безпосередній вплив на динаміку транзакцій злиттів та поглинань на світовому страховому ринку мала глобальна фінансова криза. Про це свідчать дані за останні десять років, які демонструють: постійне зростання кількості та обсягу транзакцій у передкризові роки: з 40

угод на суму 38 млрд. дол. США у 2003 р. до 142 угод на 102 млрд. дол. США у 2008 році; стрімке падіння після 2008 року – у 2012 році фактично до рівня 2003 року – відповідно: 42 угоди на суму 40 млрд. дол. США.

Передкризове зростання M&A у сфері страхування спостерігалось у групі країн EMEA (Європа, Африка та Близький схід), на які на передодні кризи у 2008 році припадало більше 50% угод. Зокрема, у Західній Європі найбільш активними ринками впродовж 2005-2008 років були Велика Британія, Нідерланди, Франція, Італія, Швейцарія та Скандинавські країни. В останні роки ситуація змінилася внаслідок фінансової кризи в Європі та невизначеності щодо застосування Директиви Solvency II – частка цих країн на світовому ринку M&A складала біля 25% [4, с. 5-7].

Натомість, у США та американському регіоні договірна динаміка транзакцій зберігалася на порівняно стабільному рівні. Цю динаміку у США стримує потужний інституційний чинник, а саме – запровадження у 2013 році закону Додда – Франка про захист споживачів фінансових послуг. Зокрема, цей закон передбачає процедуру дуже ретельного моніторингу великих об'єктів у царині страхування. У вартісному вимірі до 2010 року обсяг угод майже повернувся на рівень року 2008-го, 2011 та 2012 роки були спокійними, а вже у 2013 можна було спостерігати певне відновлення динаміки. Тим часом, з моменту фінансової кризи середній рівень показників M&A у азійсько-тихоокеанському регіоні зріс станом на 2013 рік майже у тричі – до 28 млрд. дол. США [6,7].

Як відомо, M&A транзакції можуть бути як "дружніми", так й "недружніми", коли корпорація, що поглинається, фактично в законний спосіб примушується до злиття з фінансово більш потужним контрагентом. Натомість, на світовому страховому ринку "недружні" поглинання, як правило, не є типовими й є доволі рідкими. Справа в тому, що юридичне оформлення такої оборудки потребує чисельних регуляторних погоджень на національному й на міжнародному рівнях та проходження складних бюрократичних процедур. Це дає можливість компанії, що поглинається, роками зволікати та відхилятися від пропозиції небажаного M&A [8].

Як наслідок руйнівних природних катаклізмів останніх років на світовому страховому ринку, особливо у секторах майнового та особистих видів, слід очікувати зростання попиту на перестраховання й, відповідно, M&A попиту на страхові компанії з високою питомою вагою зобов'язань перестраховиків, підвищення активності з боку ILS інвесторів, які спеціалізуються на катастрофічних цінних паперах, що пов'язані зі страхуван-

ням (Insurance Linked Securities), а саме – це спеціалізовані ILS фонди, пенсійні та хедж – фонди.

Експертне середовище намагається спрогнозувати чинники, що визначатимуть динаміку цього процесу у найближчі п'ять років.

На думку фахівців Swiss Re, у коротко – та середньостроковій перспективі критичне значення для динаміки процесів M&A матиме низька дохідність інвестицій у страхову галузь. Падіння дохідності пов'язано з циклічністю розвитку глобального страхового ринку та спонукатиме страховиків із розвинутих країн шукати можливості для концентрації капіталу на національних ринках та планувати зовнішню M&A експансію (див. Таблицю 2). Разом з тим, низька дохідність значно ускладнює можливості більшості фірм збільшувати свій капітал. Багато інституційних інвесторів наразі зацікавлені в тому, щоб страховики зосередилися на реалізації існуючих конкурентних переваг, аніж на стратегічному укладенні M&A угод задля підвищення дохідності. Фактично, це є стратегія уникнення ризику, коли дивіденди цінуються більше, ніж майбутнє зростання.

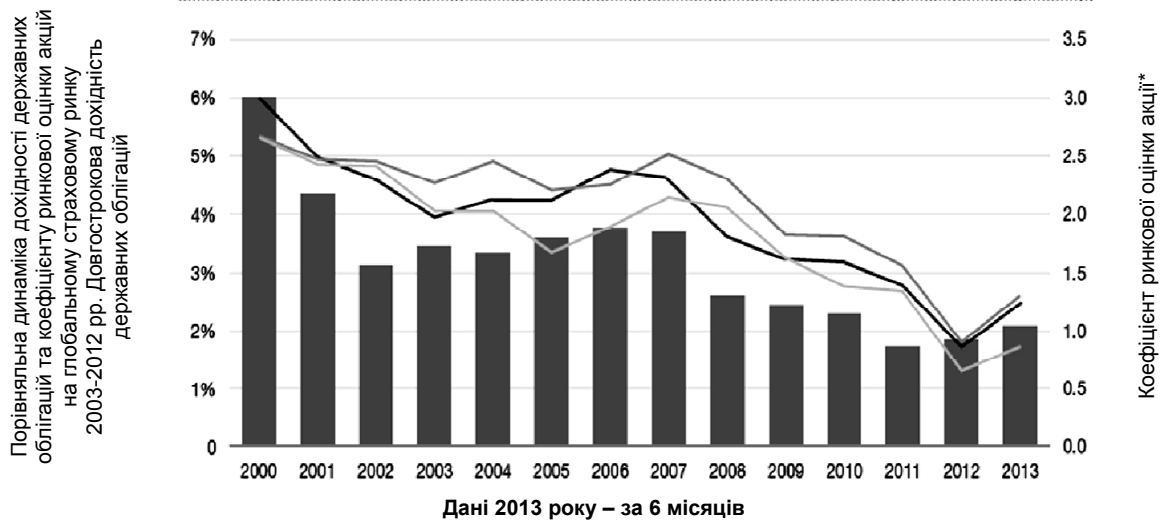

Рис. 2. Динаміка дохідності інвестицій на світовому страховому ринку

* Джерело: [4, с.8].

Коефіцієнт, що ілюструє ринкову привабливість акцій для інвестора. Розраховується як співвідношення поточної ринкової ціни акції на дату до її квартальної балансової вартості.

Крім того, є ще три фактори, які матимуть великий вплив на процеси M&A у сфері страхування протягом наступних кількох років.

- **Глобальні демографічні зміни** створять підвищену напругу для соціальних програм у всьому світі та можуть підвищити, порівняно з теперішнім, рівень попиту на страхування життя, здоров'я та довгострокових збережень, навіть на ринках, що розвиваються. Це потребуватиме стратегічних M&A рішень задля концентрації капіталу.

- **Регуляторні та глобальні економічні чинники.** Процеси M&A у сфері страхування будуть також залежати від комплексного впливу економічних та регуляторних факторів. Економічні питання стосуються послаблення впливу розвинутих економік, загрози повторного економічного спаду в Європі та імовірності того, що нестабільність ринку створить додаткові можливості для укладення M&A угод. Регуляторний вплив на глобальні процеси залежатиме від невизначеності із запровадженням Solvency II у Європі та реалізації нових законів у США із захисту прав споживачів фінансових послуг.

- **Сучасні новітні IT технології.** Протягом наступного десятиліття значення IT технологій у страхуванні сут-

тєво зросте, та їх вплив на процеси M&A у сфері страхування значно посилиться. Значно зросте потреба страховиків у технічній експертизі у таких сферах як аналіз даних ціноутворення за інтелектуальні послуги, протидія шахрайству та телематика страхових послуг. M&A зможе забезпечити найшвидший шлях до покращення внутрішньої фірмових можливостей у цій царині за рахунок синергетичного ефекту від злиття та поглинання.

Висновки. У посткризовий період процеси інтернаціоналізації на світовому страховому ринку посилюються та набувають нових якісних рис. Зокрема, одним з головних проявів цього процесу є транскордонні угоди щодо злиттів та поглинань. Географічна структура глобального портфелю цих угод свідчить про появу нового напрямку інтернаціоналізації – перерозподілу страхових ємностей на азійському просторі – із країн Далекого Сходу (Японія) до арабських країн, території яких не є чутливими до катастрофічних збитків, що їх спричинено природними катаклізмами.

Запровадження нових та більш жорстких регуляторних механізмів у секторі фінансових послуг у такому глобальному "страховому центрі" як США може призвести до інституційного ускладнення проходження вели-

ких M&A процедур й, як наслідок, спровокувати перетікання страхових капіталів в інші регіони.

Тривале кризове падіння доходності інвестицій у страхування очевидно матиме наслідком зменшення ємностей страховиків на основних ринках (США, Європа) та поступове зменшення обсягу пропозиції на цій ринках. Отже ринки ставатимуть "жорсткішими" у ціновому плані, що призведе до загострення нецінової конкуренції між страховиками, зростанню транскордонних злиттів та поглинань й поглибленню інтернаціоналізації у страховому секторі.

Список використаної літератури

1. Боталова В. Теоретические основы слияния и поглощения в России и за рубежом // Российское предпринимательство. – 2013. – № 10 (232). – с. 76-87.
2. Boston Consulting Group: M&A in Insurance. Laying a Foundation for Successful Value Creation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bcgperspectives.com/content/articles/insurance_value_creation_strategy_value_creation_in_insurance/.
3. M&A activity. A global overview 2009-2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.clydeco.com/uploads/Files/Publications/2013/>

Д. Расшивалов, канд. экон. наук, доц.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

УГЛУБЛЕНИЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ НА МИРОВОМ СТРАХОВОМ РЫНКЕ: ИЗМЕНЕНИЯ ДВИГАТЕЛЕЙ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ

В статье проанализированы вопросы интернационализации страховой деятельности и ее углубления в контексте новых факторов и движущих сил процессов слияний и поглощений на мировом страховом рынке. Определены новые мотивы слияний и поглощений в условиях мирового финансового кризиса.

Ключевые слова: страхование, интернационализация страховой деятельности, международные инвестиции, слияния и поглощения.

D. Rasshyvalov, PhD in Economics, Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

ENHANCING THE INTERNATIONALIZATION OF THE GLOBAL INSURANCE MARKET: CHANGING DRIVERS OF MERGERS AND ACQUISITIONS

One-third of worldwide mergers and acquisitions involving firms from different countries make M&A one of the key drivers of internationalization. Over the past five years insurance cross-border merger and acquisition activities have globally paralleled deep financial crisis.

Keywords: insurance, internationalization of insurance activities, international investments, mergers and acquisitions

УДК 368
JEL G 22

Н. Приказюк, канд. экон. наук, доц.,
Т. Моташко, канд. экон. наук, асист.
КНУ имени Тараса Шевченко, Київ

РОЛЬ ИНТЕРНЕТА В РЕАЛИЗАЦИИ СТРАХОВЫХ ПОСЛУГ

Досліджено роль Інтернету в реалізації страхових послуг, виокремлено переваги використання технологій Інтернету для суб'єктів страхового ринку. Виявлено особливості продажу страхових послуг через Інтернет в зарубіжних країнах. Визначено тенденції та обґрунтовано перспективи використання Інтернету в реалізації страхових послуг на страховому ринку України.

Ключові слова: інтернет-страхування, канали реалізації страхових послуг, прямий продаж, онлайн страхування, реалізація страхових послуг через Інтернет.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день одним з пріоритетних завдань страхової компанії є залучення і утримання клієнтів, тобто підтримання та нарощення обсягів реалізації страхових послуг через всі можливі канали. За умови, коли велика кількість суспільних, в тому числі економічних відносин віртуалізується, суб'єкти страхового ринку не можуть залишатися осторонь цих процесів. З метою підвищення якості обслуговування клієнтів та забезпечення доступності страхових послуг необхідним є запровадження і поширення інтернет-технологій в страхуванні. В сучасних умовах використання Інтернету в діяльності суб'єктів страхового ринку є одним з важливих способів утримання клієнтів та підвищення їх лояльності. Саме розвиток використання технологій Інтернету в реалізації страхових послуг страховими компаніями стає все

CC003696_MA_Activity_-_A_global_Overview_2009-2013_09.09.13.singles.low_res.pdf.

4. Insurance 2020: Turning change into opportunity. [Ел. pec.]. – Режим доступу : www.pwc.com/insurance/future-of-insurance.

5. International Association of Insurance Supervisors: Macroprudential Policy and Surveillance in Insurance 18 July 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iaisweb.org/view_element_href.cfm?src=1/19149.pdf.

6. M&A Trends in insurance: Developing the right footprint in Asia Pacific. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kpmg.com/SG/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/MnATrendsInsurance.pdf>.

7. Top 10 Issues for Insurance M&A in 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.deloitte.com/assets/DComUnitedStates/Local%20Assets/Documents/MA/us_ma_top10%20issues%20for%20insurance%20MA_03112013.Pdf.

8. Insurance M&A 2013: Update on Market Activity and Recent Developments. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.willkie.com/files/tbl_s29Publications%5CFileUpload5686%5C4481%5CInsurance_MA_2013_Update_on_Market_Activity_and_Recent_Developments.pdf.

9. Brat E. Telematics: The Test for Insurers // BSG Perspectives. – December 04. – 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.bcgperspectives.com/content/articles/insurance_telematics_test_insurers/.

Надійшла до редколегії 22.12.13

більш важливим фактором забезпечення конкурентних переваг в сучасних умовах боротьби за клієнта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окремих питань розвитку Інтернету та його використання в страховій діяльності займалися такі вчені як Базилевич В.Д., Гаманкова О.О., Залетов О.М., Пікус Р.В., Нечипоренко В.І. та інші.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Однак існує потреба в подальшому дослідженні теоретичних та практичних аспектів використання Інтернету в реалізації страхових послуг на вітчизняному страховому ринку, та розробці пропозицій щодо розвитку інтернет-страхування в Україні.

Метою статті є дослідження ролі Інтернету в реалізації страхових послуг, визначення особливостей продажу страхових послуг через Інтернет в зарубіжних кра-